

ΚΡΙΤΙΚΗ

της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Στη λιμνούλα με κλασικούς Ρώσους συγγραφείς

GEORGE SAUNDERS

Κολυμπώντας στη λιμνούλα υπό βροχήν (όπου τέσσερις Ρώσοι κλασικοί δίνουν μαθήματα δημιουργικής γραφής, ανάγνωσης και ζωής)

Μτφρ.: Ανδρέας Παππάς,
εκδ.: Πατάκη, σελ. 542

Μυθιστοριογράφος τιμημένος με το βραβείο Booker 2017 και παράλληλα πανεπιστημιακός καθηγητής Δημιουργικής Γραφής του Syracuse University στην πολιτεία της Νέας Υόρκης, ο Τζορτζ Σόντερς αναλύει επτά διηγήματα Ρώσων κλασικών του 19ου αιώνα. Συνθέτει έτσι ένα γοητευτικό εγχειρίδιο παράδοσης μαθημάτων συγγραφής, που απευθύνεται στους επίδοξους διηγηματογράφους και συγχρόνως ένα εγχειρίδιο μαθημάτων ανάγνωσης, που απευθύνεται σε όλους μας. Υπάρχουν νόμοι και κανόνες στη μυθοπλασία; Γιατί ένας συγγραφέας είναι δυνατόν να κάνει παρεκβάσεις καθυστερώντας την εξέλιξη της πλοκής; Γιατί πρέπει να αποφεύγει πάση θυσία το υπερβολικά προφανές; Τι προσδίδει σε ένα κείμενο λογοτεχνίας βάθος; Και πώς διαμορφώνονται οι δεσμοί ανάμεσα σε συγγραφείς και αναγνώστες, πώς με άλλα λόγια κατορθώνουν οι συγγραφείς και

πείθουν τους αναγνώστες τους να βυθιστούν στις ιστορίες τους και να μην τις παρατήσουν μετά τις πρώτες σελίδες;

Τρία διηγήματα του Τσέχοφ, δύο του Τολστόι και από ένα του Γκόγκολ και του Τουργκιένιεφ αποτελούν την ύλη προκειμένου αφενός να απολαύσουμε γραπτά πρώτης λογοτεχνικής ποιότητας, και αφετέρου να ποικίλλουμε τους τρόπους με τους οποίους προσεγγίζουμε τα κείμενα μυθοπλασίας. Με αφετηρία την αρχή ότι ιστορία είναι κάτι που αναπτύσσεται, ότι δηλαδή μια ιστορία αποτελεί διαδοχή στιγμών προσδοκίας και αντίστοιχης ικανοποίησης, ή αλλιώς ένα σύστημα μεταφοράς ενέργειας από τη μια σελίδα στην άλλη, ο Τζορτζ Σόντερς υποστηρίζει το δόγμα της οργανικότητας. Θεωρεί δηλαδή ότι κάθε στοιχείο μιας ιστορίας οφείλει να υπηρετεί την αφηγηματική ροή ή αλλιώς την Αρχή της Αμείλικτης Αποτελεσματικότητας. Πρόκειται για κάτι αναμενόμενο εφόσον επιλέγει να

διδάξει τους έξι μαθητές που διαλέγει κάθε χρόνο ανάμεσα στους εκατοντάδες υποψηφίους, πώς να γράφουν καταφεύγοντας σε κείμενα δεξιοτεχνών του 19ου αιώνα και όχι μεταμοντέρνων μυθιστοριογράφων, όπως λόγου χάριν ο Τζον Μπαρθ, ο Τόμας Πίντσον ή ο Σαλμάν Ρουσντί.

Εχοντας ειδοποιήσει τους αναγνώστες του ότι καμιά ανάλυση δεν αρκεί για να αποκαλύψει το μυστήριο πίσω από ένα έργο μυθοπλασίας, και αφού προτρέψει τους μαθητές του να ανακαλύψουν τη δική τους φωνή και το δικό τους σύστημα όταν καθίσουν να γράψουν, ο Σόντερς υποστηρίζει

πως δεν αρκεί να είναι μια αφήγηση αρκετά ζωντανή ώστε να μας πείθει να συνεχίσουμε την ανάγνωσή της, αλλά πως θα πρέπει και να εμπλουτίζεται έτσι ώστε να βαθαίνει και να πλαταίνει. Και συνεχίζει διευκρινίζοντας, πως ένα κείμενο μετατρέπεται σε διήγημα όταν στις σελίδες του συμβαίνει κάτι που ανατρέπει τα δεδομένα.

Γι' αυτό, εξηγεί, οι ιστορίες οδηγούνται σε κλιμακώσεις, περιέχουν δηλαδή ένα κομβικό σημείο μετά το οποίο τίποτα δεν παραμένει πα όπως ήταν πριν. Διότι και στην πεζογραφία ισχύει η αρχή του Αϊνστάϊν, πως κανένα πρόβλημα δεν λύθηκε μέσα στο πλαίσιο της αρχικής σύλληψης και διατύπωσής του. Αν και βέβαια η βαθύτερη ομορφιά του διηγήματος δεν είναι, όπως εξηγεί, οι απαντήσεις που δίνει, αλλά οι βαθύτερες διεργασίες που προκαλεί στο μυαλό του αναγνώστη. Διότι διαβάζοντας και γράφοντας ακονίζουμε τους αισθητήρες του βαθύτερου Είναι μας κι αυτό το κάνουμε στο απολύτως κατάλληλο πεδίο που είναι η μυθοπλασία, καθώς, σε αντίθεση προς την πραγματική ζωή, στη δική της αρένα και ο ρυθμός είναι γρηγορότερος και ο χρόνος πιο συμπυκνωμένος.

Ευαίσθητο, στοχαστικό και ευρηματικό, το «Κολυμπώντας στη λιμνούλα υπό βροχήν» αποτελεί αποκάλυψη. Το κλείνω και αρχίζω αμέσως, τι άλλο; Την συλλογή του Τζορτζ Σόντερς «Δεκάτη Δεκεμβρίου» (2013) κι έπειτα το πολυβραβευμένο «Λήθη και Λίνκολν» (2017), για να απαντήσω στο ερώτημα, πόσο καλός μυθιστοριογράφος είναι;

